

FOTO PORTADA: GERARD GRABULEDA AMB EL SEU FILL, OBSERVANT LES TORRES PETRONAS DE KUALA LUMPUR, DE 375 METRES D'ALÇADA, DES DEL BALCÓ D'UN RESTAURANT.

SUMARI

18 DE JUNY DE 2017

04_05 GIRONINS AL MÓN

Molta diversitat

Gerard Grabuleda fa dos anys que viu a Kuala Lumpur, la ciutat més gran de Malàisia.

06_07 REPORTATGE

Un viatger al Figueres del 1890

Luciano García del Real coneix com lluitaven a la ciutat perquè la fil·loxera no danyés les vinyes.

08_09 ENTREVISTA

Lluís Torner

Director de l'Institut de Ciències Fotòniques, ha rebut el Premi Nacional de Recerca de 2017.

Dominical

Passeig General Mendoza 2. 17002 GIRONA
Telèfon: 972 20 20 66
dominical.diari.de.girona@ept.es

Director: **Jordi Xargayó**
Cap de redacció: **Alfons Petit**
Administrador: **Fèlix Noguera**

02 Dominical
Dimecres, 18 de juny de 2017
Ciència

De Blanes al Camp dels Ninots

Un grup d'alumnes de l'Institut Sa Palomera van visitar l'excavació paleontològica de Caldes de Malavella, considerat «la Pompeia del Pliocè», per conèixer els treballs que s'hi efectuen

TEXT I FOTOGRAFIA **ALBERT AULINES***

Hl passat 23 de maig els alumnes de primer d'ESO de l'Institut Sa Palomera de Blanes van visitar *in situ* l'excavació d'enguany al Camp dels Ninots (Caldes de Malavella), un jaciment paleontològic excepcional perquè els seus sediments lacustres associats a la formació d'un volcà d'edat pliocènica (ara fa uns 3,5 milions d'anys) contenen, i en molt bon estat de conservació, una enorme quantitat de restes orgàniques fòssils: rinoceronts, tapirs, bòvids, ciprínids, granotes, tortugues... motiu pel qual el Camp dels Ninots és conegut com *la Pompeia del pliocè*.

A les comarques gironines, l'oportunitat de visitar en horari escolar l'excavació d'un jaciment arqueològic o paleontològic mentre els especialistes hi estan treballant és quelcom inhabitual, degut al fet que o bé les excavacions en curs de tipus urgència són inaccessibles per motius empresarials o bé que les excavacions de tipus programades solen tenir lloc durant l'estiu.

Aquesta sortida al Camp dels Ninots es va organitzar des del departament de Ciències Socials de l'Institut Sa Palomera de Blanes i va ser possible gràcies als seus professors i personal administratiu següents: Albert Aulines, Jordi Caseny, Maria del Vilar González, Josep Ignaci Bech, Ylenia Castros, Beatrú Cuenca, Marta Sala, Alba Urban, Imma Moreno i Marisa Martínez. Al llarg d'aquest curs 2016/2017, des d'aquest centre educatiu hem portat a terme una sèrie d'activitats relacionades amb la prehistòria (taller d'encesa de foc, concurs de dibuix d'eines, lectura de novel·les, projecció de documentals i pel·lícules). D'aquí, doncs, que la seva culminació fos l'oportunitat de visitar *in situ* l'excavació d'aquest jaciment paleontològic caldenc, situat ben a prop de l'Institut de Blanes: a només 20 minuts en autobús.

Gerard Campeny i Bruno Gómez són dos arqueòlegs naturals de Caldes i ambdós són doctors en prehistòria per l'IPHES (Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social) de Tarragona. La nostra visita d'aquell 23 de maig va anar acompanyada de la seva guia i les seves explicacions, molt ame-

nes i didàctiques. Primer vam fer un recorregut pel perímetre del volcà (una ruta que està molt ben senyalitzada i que compta amb plafons, cartells i escultures) i, tot seguit, vam dirigir-nos a l'àrea on un equip de científics (paleontòlegs, restauradors, geòlegs i arqueòlegs) hi estava extraient l'esquelet sencer d'un *Alephis tigreresi* (un bòvid de fa 3,5 milions d'anys).

Montserrat Vehí, geòloga i també natural de Caldes, va ser qui, l'any 1999, va descobrir l'existència d'un volcà al Camp dels Ninots i, tot seguit, el va difondre a través de l'article titulat *Un edifici volcànic inèdit a Caldes de Malavella (la Selva, Girona): el volcà del Camp dels Ninots*, publicat a l'onzenè número dels *Quaderns de la Selva*. En aquest text, Vehí esmentava la presència d'argiles lacustres corresponents al reompliment del cràter d'un antic volcà d'explosió d'origen freatomagmàtic. Aquest fet va motivar que, quatre anys més tard, al 2003, Gerard Campeny i Bruno Gómez hi emprenguessin una primera intervenció arqueològica per avaluar-ne el seu potencial també des del punt de vista de la prehistòria antiga. Amb el pas del temps, aquelles expectatives s'han anat materialitzant perquè s'hi han posat al descobert un conjunt d'elements d'ordre geològic, paleontològic, botànic i arqueològic que són molt visibles i atractius per als amants de les ciències naturals, i els quals sempre provoquen una forta emoció a totes aquelles persones que tenen l'ocasió d'observar-los en directe. Els nostres alumnes de Blanes, per exemple, van quedar igualment colpits i commocionats durant la seva visita d'aquell 23 de maig.

Des d'aquell 2003 fins a la campanya d'enguany (la catorzena, maig de 2017), la recerca científica del Camp dels Ninots ha avançat en paral·lel a la realització de múltiples activitats de divulgació. Un exemple, l'any 2007 es va celebrar el cicle de conferències *L'avenç de l'evolució passa pel Camp dels Ninots*, que va reunir científics de renom mundial en aquesta temàtica i que va ser tot un èxit de públic. És per aquest motiu que amb el meu company de l'Associació Arqueològica de Girona, Joan Abad, vam publicar en aquest mateix *Dominical* del *Diari de Girona* (el 25 de març de 2007) l'article *Un tresor amagat a Caldes* i en qual assenyalàvem que «el Camp dels Ninots té un especial interès per a l'estudi i comprensió del passat paleontològic i prehistòric, tant a nivell comarcal com peninsular, raó per la qual és necessari que durant els propers anys les excavacions puguin continuar amb normalitat i, d'aquesta manera, es pugui dur a la pràctica i consolidar un projecte científic i social a l'entorn d'aquest antic volcà». I acabàvem aquest article així: «Podem dir que a Caldes hi ha un tresor amagat, un tresor format per elements molt diversos del nostre passat ambiental, faunístic i humà i que, poc a poc, l'anem comprènent. Un tresor que, ara que

1

FOTOS:
1. Bruno Gómez detalla als estudiants de l'Institut Sa Palomera de Blanes la importància del jaciment paleontològic del Camp dels Ninots, a Caldes de Malavella.
2. Escoltant les explicacions de Gerard Campeny, els alumnes van recórrer el perímetre del volcà del Camp dels Ninots.
3. La Balma de la Xemeieia d'Amer és un dels jaciments paleolítics més espectaculars de la comarca de la Selva i, potencialment, un actiu científic, social, educatiu i econòmic.
4. Els alumnes de l'Institut Sa Palomera de Blanes observen com treballen els científics per extreure aquest esquelet sencer d'un bòvid de fa 3,5 milions d'anys.
5. Un total de 89 estudiants de primer d'ESO de l'Institut Sa Palomera de Blanes van visitar el passat 23 de maig l'excavació del jaciment paleontològic del Camp dels Ninots.

2

3

4

5

l'hem descobert, cal investigar, conservar, protegir i difondre perquè perduri molts anys més. Deu anys després observem que, afortunadament, ara mateix tot això s'està produint a Caldes, per la qual cosa des d'aquí volem agrair i felicitar a totes aquelles persones que hi estan implicades.

La Selva és una comarca prehistòrica excepcional perquè arreu del seu territori s'hi han localitzat evidències de totes les fases de la prehistòria antiga universal (paleolític inferior, mitjà i superior), les quals posen de manifest que ha estat ocupada repetidament al llarg del temps, des de l'arribada dels primers homínids a la península Ibèrica ara fa 1,5 milió d'anys. A pesar d'això, però, la immensa majoria dels seus habitants o bé desconeixen completament aquest remot període de la seva pròpia història o bé no n'acaben de valorar la seva potencialitat científica, social, educativa i econòmica. Un exemple clamorós és la Balma de la Xemeieia d'Amer, on els anys 2001 a 2003 s'hi va posar al descobert i divulgar un jaciment paleolític excepcional des del punt de vista científic, social, educatiu i econòmic, però, malgrat això des de l'any 2004 no s'hi ha pogut realitzar, per lamentables motius d'ordre burocràtic, cap més intervenció arqueològica. L'excepció a aquest estat general dels jaciments prehistòrics de la Selva és el Camp dels Ninots, el qual a data d'avui és l'únic jaciment d'aquestes velles cronologies que s'està investigant i divulgant de forma sistemàtica i continuada i, en conseqüència, està generant una sèrie de beneficis a tots nivells, l'econòmic inclòs.

Al nostre entendre és d'enorme importància que els alumnes de primària i secundària visitin *in situ* el patrimoni del seu territori perquè si ja de petits el coneixen, el trepitgen i els sedueix potser així aconseguirem que quan siguin adults també l'estimin, el respectin i en procurin obtenir un rendiment econòmic. És amb aquests objectius pedagògics i socials de fons que el passat 23 de maig vam promoure la sortida de camp dels nostres alumnes de l'Institut Sa Palomera de Blanes al Camp dels Ninots. ▶

